ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2017. Випуск 13. С. 212–220
Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language. Issue 13. P. 212–220

УДК

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: СИСТЕМНІСТЬ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ

Марія Сціра

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра українського прикладного мовознавства,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
тел.: (032) 239 43 55
e-mail: pisarmaria@gmail.com

У статті розглянуто питання фразеологічних одиниць, визначення фразеологізму, показано історію дослідження фразеологізмів, описано різні класифікації ФО.
Ключові слова: фразема, фразеологізм, фразеологічні одиниці, класифікація.

Постановка проблеми. Українська мова багата на виражальні засоби, які дають змогу створити образ, відтворити пейзаж, історичну добу. Передати переживання, радість і смуток, возвеличити людину, засудити й викрити негативні риси її.

У формуванні національно-мовної картини світу беруть участь усі мовні рівні, та все ж пріоритетним є лексико-фразеологічний, адже, на відміну від інших рівнів (фонетичного, граматичного тощо), він безпосередньо пов'язаний з об'єктивною дійсністю, є її віддзеркаленням [12 : 262]. Фразеологічні одиниці (далі ФО) – явище самобутнє і специфічне. Вони не стільки описують навколишній світ, скільки інтерпретують його, виражаючи суб'єктивне, емоційне ставлення носія мови до дійсності [Голубовська, 88]. Окрім того, між фразеологізмами і свідомістю народу, а також його культурою та історією існує особливий, надзвичайно міцний зв'язок. В. Ужченко розглядає фразеологізми як "специфічні мовні формули, картини світу із закодованою інформацією про минуле, наших предків, їхній спосіб сприйняття світу та оцінки всього сущого; вони акумулюють культурні потенції народу, тільки йому притаманним способом маніфестують дух і неповторність ментальності нації" [Ужченко, 8].

Початки української фразеографії сягають XVIII ст., коли фразеологічні одиниці (далі – ФО) почали описувати в пареміологічних збірках. З початку і до сере дини 50-х років XX ст. ФО були об'єктом опису в лексикографічних працях. І лише в другій половині 50–60-х роках XX ст. почали з'являтися спеціальні фразеологічні словники. Зауважимо, що в більшості з них, особливо в тих, що вийшли у 50-70-і роки XX ст., поряд із ФО описуються й інші стійкі звороти (прислів'я, приказки, крилаті вислови тощо).

Серед лексикографічних праць першої пол. XX ст., у яких найповніше описано фразеологічний склад української мови, треба назвати «Словарь української мови» за

© Сціра М., 2017

ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2017. Випуск 13

редакцією Б. Д. Грінченка (1907–1909). Свого часу словник отримав високу оцінку з боку наукової громадськості і не втратив наукового значення донині. Л. Г. Скрипник про словник Б. Д. Грінченка зазначала: "Перше, що впадає в око при розгляді фразеології цього українсько-російського словника, – значно вища, ніж у попередніх лексикографічних працях, наукова (зведена до певної системи) організація матеріалу, а це свідчить про добру обізнаність Б. Грінченка з лінгвістичною природою фразеологічних одиниць, про знання методики їх опрацювання в лексикографічній спадщині української та інших мов" [Скрипник, 245]. Отже, як бачимо, початки української фразеології були закладені задовго до того, як у вжиток увійшли терміни фразеологізм, фразеологічна одиниця, фразеографія.

Фразеологізми є специфічними мовними формулами, картинами світу із закодованою інформацією про минуле, наших предків, їхній спосіб сприйняття світу та оцінку всього сущого; вони акумулюють культурні потенції народу, тільки йому притаманним способом маніфестують дух і неповторність ментальності нації. Фразеологічні одиниці ввібрали історичні події й соціальне життя, вирізняють найменші порухи нашого серця, розказують про неосяжний світ людських почувань, вражають точністю асоціацій між природою, звичайними життєвими фактами і людською поведінкою, нашими емоціями й учинками. Вони – скарбниця поетичних уявлень народу. Добірна національна фразеологія, зазначав І. Огієнко, – "душа кожної мови, сильно її красить і збагачує" [Огієнко, 15]. Усе матеріальне життя, обряди, вірування, повір'я, забобони відклалися в стереотипах поведінки будь-якого народу й вербалізувалися в численних фразеологізмах.

Фразеологізм – це усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів [СУМ, т. 10, 638].

За Енциклопедією української мови, фразеологізм, фразеологічна одиниця, фразеологічний зворот, фразема – нарізно оформлений, але семантично цілісний і синтаксично неподільний мовний знак, який своїм виникненням і функціонуванням зобов'язаний фразеотворчій взаємодії одиниць лексичного, морфологічного та синтаксичного рівнів [Енциклопедія української мови, 771].

Найважливішою фразеографічною працею кінця 60-х років ХХ ст. є, безперечно, "Словник українських ідіом" Г. М. Удовиченка, реєстр якого налічує понад 2 тис. ФО. Це найповніше зібрання фразеологічного складу української мови на той час. Автор подає граматичну, семантичну і стилістичну характеристики реєстрових ФО. Словник має широку ілюстративну частину, яка розкриває функціонування ФО у текстах, що належать до різних функціональних стилів літературної мови, характеризує варіантні, синонімічні, антонімічні, полісемічні можливості фразеологічного складу української мови [Чак, 85–87].

О. Потебня фразеологічні вислови тісно пов'язував із лексикою, наводив іншомовні паралелі, показував структурно-семантичні взаємопереходи та смислові асоціації не тільки в межах фразеологічного рівня, а й у межах суміжних [Потебня, 30]. Знімаючи позамовні нашарування, основоположник української етнолінгвістики з'ясовував етимон приповідок. Багато приповідок нерідко інтерпретував крізь призму народної символіки. Практично в усіх своїх працях О. Потебня відштовхувався від слова, яке виражає не все поняття, а одну з ознак, саме ту, котра здається народному світогляду найважливішою [Потебня, 285], ознакою, яка базується на міцному ґрунті духовних виявів насамперед українського (слов'янського) етносу.

Український вчений-філолог кінця ХХ ст. М. Демський свої етимологічні розвідки–етюди публікував переважно в збірнику "Культура слова" та в часописі

"Українська мова і література в школі" в основному протягом 6 років (1979–1985). Його увага зосереджувалася на усно-розмовних та фольклорних висловах [Демський, 62–63].

У розвідці "Екскурсія до лабораторії слова" С. Караванський у популярній формі поряд зі словами досліджує й становлення та зміни фразеологізмів [Караванський, 151–152].

Залежно від того, за якою ознакою розподіляють фразеологізми на групи, по-різному їх і класифікують.

1. Семантична класифікація

Уперше семантичну класифікацію фразеологізмів розробив швейцарський лінгвіст Шарль де Баллі, який науково обґрунтував необхідність спеціального вивчення стійких словосполучень. Учений зазначав: "Якщо в якому-небудь словосполученні кожна графічна одиниця частково або повністю втрачає своє значення й тільки сполучення в цілому зберігає чіткий смисл, то ми можемо стверджувати, що маємо справу з фразеологічним виразом" [Баллі, 84–85]. З-поміж усіх словосполучень лінгвіст виділив чотири типи: 1) вільні словосполучення; 2) звичні сполучення (з відносно вільним зв'язком компонентів); 3) фразеологічні ряди (групи слів, у яких два розташованих поряд поняття зливаються майже в одне); 4) фразеологічні єдності (сполучення, в яких слова втратили своє значення й виражають єдине нерозкладне поняття). Саме Ш. Баллі вперше виділив зовнішні та внутрішні ознаки фразеологізмів, тобто структурні та семантичні їх властивості [Баллі, 87].

Український мовознавець Л. Булаховський, класифікуючи сталі словосполучення з позиції їхньої семантики, виокремлює дві групи: ідіоми і фразеологічні одиниці. "Ідіоми, – пише він, – це своєрідні вирази з певних мов, що за своїм ужитком і змістом є цілісними, звичайно не можуть бути точно передані іншими мовами й при перекладі вимагають добору відповідника зі схожим стилістичним забарвленням. Друга група – фразеологічні одиниці – це звичайні словосполучення, розкладні щодо змісту, але усталені в мові як матеріал широковживаної цитації (прислів'я, приказки, вдалі вислови письменників, що стали — крилатими)" [Булаховський, 118–121].

Однією з найвідоміших класифікацій фразеологічних одиниць у мовознавстві з огляду на семантику є класифікація, запропонована академіком В. Виноградовим. В її основі лежить ступінь видозміни значення слова в різних синтаксичних і стилістичних умовах фразоутворення. Маючи єдине значеннєве ціле, фразеологічні одиниці не є однаковими з погляду з'єднаності компонентів і співвіднесеності семантики всього вислову зі значенням його окремих складників-компонентів. Ураховуючи це, В. Виноградов розрізняє три групи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення [Виноградов, 293].

Г. Удовиченко дещо видозмінив класифікацію В. Виноградова, виділивши ідіоми, фразеологічні вирази та фразеологічні сполучення.

Дослідниця української фразеології Л. Скрипник розподіляє всі фразеологічні одиниці на два граматико-структурні класи: сталі сполуки, організовані за моделлю словосполучення (співвіднесеність з окремим словом і функціонування ролі члена речення), та стійкі фрази, що мають структуру простого або складного речення [Скрипник, 19–23]. До особливого розряду фразеологічних одиниць дослідниця зараховує стійкі одиниці мови, що мають цілісне значення, а за складом компонентів

ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2017. Випуск 13

є поєднанням одного повнозначного слова з одним або кількома службовими словами [Скрипник, 98].

Близький до семантичної класифікації В. Виноградова розподіл за ступенем граматично-змістової злитості елементів, який здійснив на українському матеріалі П. Дудик. Учений виділив п'ять типів фразеологізмів: ідіоми, фразеологічні єдності, фразеологічні вирази, фразеологічні сполучення та фразеологізовані словосполучення [Дудик, 81–83].

2. Генетична класифікація

Генетичний принцип, а точніше – класифікацію за джерелами, розробив на початку 60-х років XIX ст. Л. Булаховський. Вона включає вісім груп: 1) прислів'я та приказки; 2) професіоналізми; 3) усталені вислови з анекдотів, жартів тощо; 4) цитати й образи зі Старого й Нового Завітів; 5) ремінісценції античної старовини; 6) переклади поширених іншомовних висловів (французьких, німецьких, італійських, англійських); 7) крилаті слова російських та іноземних письменників; 8) влучні фрази видатних людей [Булаховський, 102–103].

Схожу схему подає в монографії "Українська фразеологія: Чому ми так говоримо" і Ф. Медведєв: 1) фразеологічні одиниці, творцем яких є український народ; 2) загальнослов'янська фразеологія. До неї автор відносить насамперед вислови "біблійного фразеологічного набутку" (корінь зла, на сон грядущий, око за око, зуб за зуб, перекувати мечі на рала та ін.); 3) києворуська [староукраїнська] фразеологія, виникнення якої пов'язане з "окремим існуванням давніх діалектів східних слов'ян" [Медведєв, 10–11].

За часом походження Я. Спринчак поділяє фразеологізми на три генетичні групи: 1) спільнослов'янські, тобто наявні в усіх або в більшості слов'янських мов: *давнє бити в очи, укр. бити в очі, біл. біць у вочы, рос.бить в глаза, пол. dic w oczy, болг. бия на очи*; 2) східнослов'янські, представлені тільки в східнослов'янських мовах, а в інших слов'янських мовах уживані як запозичення з них: *укр. роззявити рота, біл. разявіць рот, рос. разевать рот; укр. під гарячу руку, біл. пад гарачую руку, рос.под горячую руку; укр. гріти руки, біл. грэць рукі, рос. греть руки* і т. ін.; 3) властиві окремим східнослов'янським мовам: *укр. передати куті меду,пекти рака (раків), хлопець – друзяка (російською відповідно перестараться, краснеть от стыда, рубаха-парень); біл. ен свайго дайшоу, быу у кузні і у млыне, прабеглы зух (жох) (українською мовою – він свого домігся, пройшов крізь вогонь і воду, тертий калач); рос. на живую руку, поговорить по душам* (українською – на швидку руку, поговорити по щирості) [Спринчак: 33–38].

3. Функціональна класифікація

Для усного монологічного мовлення Д. Баранник запропонував функціональну класифікацію, виділивши п'ять основних груп: 1) фразеологічні метафори народного характеру: брати в шори, пасти задніх, хитрий як лисиця (ідіоми, приказки); 2) фразеологічні метафори літературного характеру: аннібалова клятва, троянди й виноград (крилаті метафоричні словосполучення); 3) фразеологічні образні узагальнення народного характеру: який Сава, така й слава (прислів'я); 4) фразеологічні образні узагальнення літературного характеру: бути чи не бути, не той тепер Миргород (крилаті синтаксично закінчені одиниці) і 5) специфічно жанрова фразеологія: що й треба було довести (стабільні "робочі" формули). Ці групи, додає автор, будуть одночасно й систематизацією фразеологізмів "за особливостями сприймання їх в усному монологічному мовленні" [17: 34–38].

Класифікацію у функціональному аспекті запропонував також С. Гаврин,

виділивши шість основних типів: 1) образно-виразні стійкі сполуки, куди належать метафоричні одиниці (пустити червоного півня) або сполуки з метафоричними компонентами (яблуко незгоди), усталені порівняння (берегти як зіницю ока), евфонізми (із грязі в князі), сталі гіперболи й літоти (гарматою не проб'єш), тавтологічні сполуки (ливомлити), сполуки, утворені на основі поетичного синтаксису (правда – добре, а щастя – краще); 2) еліптичні сполуки (сказано – зроблено); 3) термінологічні фразеологізми (річ у собі, колінчастий вал); 4) афористичні фразеологізми (друзі пізнаються в біді); 5) контекстологічні сполуки; 6) ідіоми – стійкі словосполучення із втраченою внутрішньою формою (собаку з'їсти). Така класифікація вказує, на думку автора, на ті функції, які фразеологізми відіграють у мовленні: стійкі сполуки виконують образно-виразову й одночасно емоційно-експресивну функції; еліптичні сполуки лаконізують мову; термінологічні фразеологізми забезпечують точність; афористичні – вносять у мовлення перлини народно-авторської думки; контекстологічні сполуки полегшують конструювання мовлення [Гаврин, 158].

У сучасному мовознавстві досліджуються емотивні ФО як позитивного, так і негативного забарвлення. ФО становлять найконденсованіше вираження національно-культурного компонента мови, а, отже, їхній аналіз дає можливість простежити взаємозв'язок мови, світобачення і ментальності нації.

Багато українських мовознавців досліджують й зарубіжні фразеологізми. Зокрема, Гілецька З. досліджує словацькі фразеологізми; стійкі сполуки чеської мови досліджує Тепляков А.; хорватські фразеологізми є центром уваги Хороз Н.; Кравчук А., Сагата Ю., Лозинська О., Ніколайчук Х., Стефанишин (Дільна) Ю. досліджують польську фразеологію.

Корида – невід'ємна частина іспанської культурної спадщини і національної ідентичності дозволяє простежити асоціації, що виникли в мові. Оскільки сама корида була небезпечною, то і ФО, які виникли в асоціативному ряді з коридою, мають частіше негативне забарвлення, наприклад, виражають емоції страху, відчаю, гніву. Рідше вони відображають задоволення [Жох, 147].

Варто зазначити, що великий вплив на психологію мало суто географічне розміщення та історичні фактори. О. Кульчицький розрізняє такі групи чинників: геопсихічні, історичні, соціопсихічні, культурно-морфічні й глибинно-психічні [Кульчицький, с. 51]. А за твердженням В. фон Гумбольдта, важливим є антропологічний підхід до мови і вивчення мови має здійснюватись у тісному зв'язку зі свідомістю і мисленням людини, її культурою та духовним життям [Бацевич, с. 46]. Разом з тим мова є не лише засобом бачення світу, а й способом його трактування, тобто мова певною мірою впливає на свідомість мовців і формування їхніх уявлень про дійсність.

Завдяки аналізу ФО можна побачити ментальність народу, його переживання, емоційний і психічний стан. За складом і обсягом емотивна лексика і ФО зокрема відрізняються у різних мовах. Це явище обумовлювали культура, традиції та інші чинники.

Фраземи доречно пропонувати вивчати іноземцям, які володіють українською мовою на достатньому чи високому рівні. І не бажано включати їх у вивчення на початкових етапах.

У мовознавстві, культурології та філософії мови усталилася думка про те, що фразеологічний рівень мови найбільш прозорий для втілення засобами мови концептів «мови» культури, оскільки в образній основі фразеологізмів

відтворюються характерологічні риси світобачення, які носії мови рефлексивно співвідносять із цією «мовою».

Добираючи на заняття фразеологізми, викладач має керуватися принципом їхньої фреквентності. Дотримання цього принципу дасть змогу студентові опанувати той пласт фразеології, з яким він справді може зіткнутися у щоденних контактах, одночасно не змушуючи його запам'ятовувати непоширені чи застарілі фразеологізми, вживання яких іноземцем у середовищі українців може призвести до того, що його висловлювання сприйматиметься як анахронічне, а можливо, і смішне.

Якщо йдеться про засвоєння комунікативно-поняттєвого мінімуму на початковому рівні, то, окрім найпоширеніших формул привітання, прощання, побажання, вибачення, подяки тощо, можна запропонувати використовувані рідше – з нагоди відповідних релігійних свят чи в інших ситуаціях.

Важливим завданням під час засвоєння необхідного обсягу стереотипних формул спілкування є усвідомлення студентами і формування в них навичок розрізняти і правильно вживати мовленнєві конструкції з різними стилістичними відтінками, відчувати і засвоювати контекстуальну зумовленість таких конструкцій. Для досягнення цієї мети ефективними видаються вправи із запропонованими діалогами, що містять пропущені репліки, які студент має відновити за змістом (залежно від підготовленості аудиторії студенти можуть вибрати репліку з низки поданих або запропонувати свій варіант). Для менш підготовленої аудиторії можна запропонувати вправи з підбором синонімічних стійких мовленнєвих штампів до поданих і виділених у тексті. Складнішими для виконання можуть виявитися завдання відредагувати тексти наведених діалогів, замінивши в них соціальний і віковий статус учасників і, відповідно, змінивши використовувані етикетні формули (замінити можна не лише вік і соціальний статус учасників, а й мету комунікування, час, місце, тобто елементи, які мотивують вибір тієї чи іншої мовленнєвої формули). Такі вправи будуть доречними на просунутих рівнях вивчення мови – на етапі, коли студенти добре засвоїли головні елементи українського мовного етикету [Кузь, 176].

Процес розуміння й аналізу фразеологічного складу мови – це шлях до пізнання ментальності народу, його уявлень про світ і сприйняття себе у цьому світі.

Список використаної літератури

1. *Балли Ш.* Французская стилистика / Ш. Балли // [пер. с фр. К. А. Долинина]. – М.: Изд-во иностр. лит., 1961. – 392 с.
2. *Бацевич Ф. С.* Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – К., 2004. – 344 с.а
3. *Булаховский Л. А.* Курс русского литературного языка / Л. А. Булаховский. – 4-е испр. и доп. – К. : Рад. шк., 1953. – Т. 2. – 437 с.
4. *Булаховський Л. А.* Нариси з загального мовознавства. – К.: Рад. шк., 1955. – 248 с.
5. *Виноградов В. В.* Избранные труды: Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М.: Наука, 1977. – 308 с.
6. *Гаврин С. Г.* Фразеология современного русского языка (в аспекте теории отражения). – Пермь : Пермский гос. ун-т, 1974. – 269 с.
7. *Голубовська І. О.* Етнічні особливості мовних картин світу. – К., 2004.
8. *Демський М. Т.* Лити воду на колесо... // Укр. мова і л-ра в шк. – 1981, –№ 12.– С. 62–63.

9. *Дудик П. С.* Синтаксис сучасного українського літературного мовлення. – К.: Наук, думка, 1973. – 288 с.

10. *Жох І.* Емотивність фразеологічних одиниць з лексемами toro, cuerno, cara в іспанській мові / І. Жох // Вісник Львівського університету. – Серія "Іноземні мови", 2014. – Вип. 22. – С. 145–151.

11. *Караванськнй С.* Екскурсія до ляборатоpії слова // Ярина з городу Хоми Черешні. – Торонто; Онтаріо; Канада, 1981. – С. 109-160.

12. *Кочерган М. П.* Загальне мовознавство: підручник. – К., 2003.

13. *Кузь Г.* Фразеологія у формуванні мовної компетенції студентів у процесі викладання української мови як іноземної / Г.Кузь // Теорія і практика викладання української мови як іноземної, 2009. – Вип. 4. – С. 172–179.

14. *Кульчицький О.* Світовідчування українця / О. Кульчицький // Українська душа. – К., 1992. – С. 48–68.

15. *Медведєв Ф. П.* Українська фразеологія: Чому ми так говоримо. – Х.: Вища шк., 1977. – 232 с.

16. *Огієнко І. (Митрополит Іларіон).* Історія української літературної мови. – К.: Наша культура і наука, 2001. – 440 с.

17. *Потебня А. А.* О некоторых символах в славянской народной поэзии // Потебня А. А. Слово и миф. – М.: Правда, 1989. – С. 285 – 378.

18. *Потебня А. А.* Объяснение малорусских и сродных народных песен. Колядки и щедровки. Отдельный оттиск из "Русского филологического вестника". – Варшава, 1887. – Т. 2.

19. *Скрипник Л. Г.* Фразеологія української мови : [монографія] / Л. Г. Скрипник. – К. : Наукова думка, 1973. – 270 с.

20. Словник української мови в 11 т. / [за ред. І. К. Білодіда]. – Київ: Наук. думка, 1971-1980. – Т. I–XI

21. *Спринчак Я. О.* Етимологічний аналіз фразеологічних виразів // Укр. мова і л-ра в шк. – 1976. – №5. – С. 33–38.

22. *Ужченко В. Д., Ужченко Д. В.* Фразеологія української мови: Навч. посібник. – К., 2007.

23. Українська мова: Енциклопедія / [редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. – 833 с.

24. *Чак Є. Д.* [рец. на :] Словник українських ідіом / Уклав Г. М. Удовиченко // Укр. мова і літ. в шк. – 1969.– № 5.– С. 85–87.

References

1. *Balli Sh.* Frantsuzskaya stilistika / Sh. Balli // [per. s fr. K. A. Dolinina]. – Moskva: Izd-vo inostr. lit., 1961. – 392 s.

2. *Batsevych F. S.* Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky : pidruchnyk / F. S. Batsevych. – Kyiv, 2004. – 344 s.a

3. *Bulahovskiy L. A.* Kurs russkogo literaturnogo yazyika / L. A. Bulahovskiy. – 4-e ispr. i dop. – Kyiv : Rad. shk., 1953. – T. 2. – 437 s.

4. Bulakhovskyi L. A. Narysy z zahalnoho movoznavstva. – Kyiv: Rad. shk., 1955. – 248 s.

5. *Vinogradov V. V.* Izbrannyie trudyi: Leksikologiya i leksikografiya / V. V. Vinogradov. – Moskva: Nauka, 1977. – 308 s.

6. *Gavrin S. G.* Frazeologiya sovremennogo russkogo yazyika (v aspekte teorii otrazheniya). – Perm : Permskiy gos. un-t, 1974. – 269 s

7. *Holubovska I. O.* Etnichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu. – Kyiv, 2004.

8. *Demskyi M. T.* Lyty vodu na koleso... // Ukr. mova i l-ra v shk. – 1981, –№ 12.– S. 62–63.

9. *Dudyk P. S.* Syntaksys suchasnoho ukrainskoho literaturnoho movlennia. – Kyiv: Nauk, dumka, 1973. – 288 s.

10. *Zhokh I.* Emotyvnist frazeolohichnykh odynyts z leksemamy toro, cuerno, capa v ispanskii movi / I. Zhokh // Visnyk Lvivskoho universytetu. – Seriia "Inozemni movy", 2014. – Vyp. 22. – S. 145–151.

11. *Karavanskyi S.* Ekskursiia do liaboratorii slova // Yaryna z horodu Khomy Chereshni. – Toronto; Ontario; Kanada, 1981. – S. 109–160.

12. *Kocherhan M. P.* Zahalne movoznavstvo: pidruchnyk. – Kyiv, 2003.

13. *Kuz H.* Frazeolohiia u formuvanni movnoi kompetentsii studentiv u protsesi vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi / H.Kuz // Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi, 2009. – Vyp. 4. – S. 172–179

14. *Kulchytskyi O.* Svitovidchuvannia ukraintsia / O. Kulchytskyi // Ukrainska dusha. – K., 1992. – S. 48–68.

15. *Medvedev F. P.* Ukrainska frazeolohiia: Chomu my tak hovorymo. – Harkiv: Vyshcha shk., 1977. – 232 s.

16. *Ohiienko I.* (*Mytropolyt Ilarion*). Istoriia ukrainskoi literaturnoi movy. – Kyiv: Nasha kultura i nauka, 2001. – 440 s.

17. *Potebnya A. A.* O nekotoryih simvolah v slavyanskoy narodnoy poezii // Potebnya A. A. Slovo i mif. – Moskva: Pravda, 1989. – S. 285–378.

18. *Potebnya A. A.* Ob'yasnenie malorusskih i srodnyih narodnyih pesen. Kolyadki i schedrovki. Otdelnyiy ottisk iz "Russkogo filologicheskogo vestnika". – Varshava, 1887. – T. 2.

19. *Skrypnyk L. H.* Frazeolohiia ukrainskoi movy : [monohrafiia] / L. H. Skrypnyk. – Kyiv : Naukova dumka, 1973. – 270 s.

20. Slovnyk ukrainskoi movy v 11 t. / [za red. I. K. Bilodida]. – Kyiv: Nauk. dumka, 1971-1980. – T. I–KhI

21. *Sprynchak Ya. O.* Etymolohichnyi analiz frazeolohichnykh vyraziv // Ukr. mova i l-ra v shk. – 1976. – №5. – S. 33–38.

22. *Uzhchenko V. D., Uzhchenko D. V.* Frazeolohiia ukrainskoi movy: Navch. posibnyk. – Kyiv, 2007.

23. Ukrainska mova: Entsyklopediia / [redkol.: V. M. Rusanivskyi, O. O. Taranenko, M. P. Ziabliuk ta in.]. – Kyiv: Ukr. entsykl. im. M. P. Bazhana, 2004. – 833 s.

24. *Chak Ye. D.* [rets. na :] Slovnyk ukrainskykh idiom / Uklav H. M. Udovychenko // Ukr. mova i lit. v shk. – 1969.– № 5.– S. 85–87.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2017
доопрацьована 25.06.2017
прийнята до друку 04.09.2017

ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2017. Випуск 13

PHRASEOLOGICAL UNITS IN FOREIGN LANGUAGE AUDIENCE: SYSTEMATIC AND EXPEDIENCY

Maria Stsira

Lviv Ivan Franko National University
Department of Applied Linguistics,
1 Universitetska St., room 233, 79000 Lviv, Ukraine
tel.: (032) 239 43 55
e-mail: pisarmaria@gmail.com

The issues of phraseological units and the definition of phraseology are reviewed in the article. Also the history of research of phraseology is shown and various classification are given.

The Ukrainian language is rich in expressive means, which make it possible to create an image, to reproduce the landscape, historical times. It can also convey feelings, joy and sorrow, exalt a person, condemn and expose the negative features of it.

Phraseological units are specific linguistic formulas, pictures of the world with coded information about the past, our ancestors, their way of perceiving the world and evaluating everything; they accumulate the cultural potencies of the people, only in his own way manifest the spirit and uniqueness of the mentality of the nation. Phraseological units absorbed historical events and social life, distinguish the smallest moves of our hearts, tell about the immense world of human feelings, affect the accuracy of associations between nature, ordinary life facts and human behavior, our emotions and actions. They are the treasury of poetic representations of the people.

The beginning of Ukrainian phraseology dates back to the eighteenth century, when phraseological units (here in after - FO) began to be described in paremiological collections. From the beginning to the middle of the 50's of the XX century. FO were the subject of descriptions in lexicographic works. And only in the second half of the 50-60's of the XX century. special phraseological dictionaries began to appear. It should be noted that in most of them, especially those that the world saw in the 50-70-ies of the XX century, along with the FD, other stable perspectives (proverbs, sayings, winged sayings, etc.) are described.

One of the most ancient works in which the phraseological structure of the Ukrainian language is most fully described is the Dictionary of the Ukrainian Language, edited by Boris D. Grinchenko (1907-1909). Famous researcher of phraseologisms is L. Bulakhovsky, G. Udovichenko, M. Demsky, L. Skrypnyk, D. Barannik, O. Kulchytsky and others.

Depending on what sign divides phraseologisms into groups, they differ in their classification. Allocate semantic, genetic and functional classifications. Representatives of the semantic classification are L. Bulakhovsky, S. Balli, G. Udovichenko, L. Skrypnyk, V. Vinogradov, P. Dudyk.

Genetics of phraseologisms were L. Bulakhovsky, F. Medvedev, Y. Sprinchak. Researchers of the phraseology phraseology are D. Barannik, S. Gavrin.

It is expedient to offer phrases to study for foreigners who speak Ukrainian at a sufficient or high level. And it is not desirable to include them in the study at the initial stages.

When the teacher pick up phraseologisms, he should be guided by the principle of their frektventnosti. Observance of this principle will allow the student to master the stratum of phraseology with which he may actually encounter in daily contacts, while not forcing him to memorize the unpopular or outdated phraseologisms, the use of which by an alien in the environment of Ukrainians can lead to his statement being perceived as anachronistic, and maybe funny.

*Key words***:** history, phraseology, phraseology, phraseological units, classification, foreign audience.